

"Karta" - czyli dźwiękowa historia oczami świadków

Data publikacji: 30.12.2011 19:10

29 grudnia w Książnicy Cieszyńskiej można było zapoznać się z ciekawą działalnością warszawskiego Archiwum Historii Mówionej Domu Spotkań z Historią i Ośrodka "Karta". To, czym zajmują się ludzie z Archiwum Historii Mówionej przybliżył zebrany Maciej Melon. Opowiedział o projektach, które są realizowane. A polegają one, w wielkim skrócie, na dokumentowaniu historii tak, jak widzą ją, poprzez swoje własne emocje, odczucia i osobiste przeżycia, jej świadkowie.

Wszystko rejestrowane jest w nagraniach. Baza Archiwum to przebogate źródło materiałów, z których można korzystać na miejscu (w Warszawie). Część udostępniona jest także w Internecie, w dodatku bardzo starannie opracowana, opatrzona metryczką zawierającą informacje o rozmówcy i streszczenia, o czym opowiadał. Nagrania można do woli odsłuchiwać, jednak nie można ich kopiować. By z nich skorzystać, należy zwrócić się pisemnie do Archiwum podając cel, w jakim chce się je wykorzystać. Są bogatym źródłem wiedzy, które budzi znacznie większe zainteresowanie wśród socjologów, aniżeli wśród historyków.

Dom Spotkań z Historią powstał w 2006 roku, ale ma w swych archiwach znacznie starsze nagrania. – **Ludzie przynoszą nam różne nagrania na taśmach magnetofonowych. Digitalizujemy je, archiwizujemy i udostępniamy na serwerze** – wyjaśnia Maciej Melon.

W archiwum znajdziemy relacje o charakterze biograficznym. – **Choć konkretne projekty zazwyczaj dotyczą konkretnego wycinka życia, my jednak nagrywamy opowieść o całym życiu. Myślimy o tym, że ktoś za kilka, kilkanaście, czy kilkadziesiąt lat będzie chciał skorzystać ze zgromadzonych przez nas nagrań, a interesować go będzie inny aspekt, niż ten, którego dotyczył projekt** – wyjaśnia Maciej Melon.

Ideą ośrodka jest pokazywanie historii oczyma świadków. Realizowane były projekty polegające na nagrywaniu wspomnień i opowieści o całym życiu więźniów ocalonych z obozów, zesłańców z czasów wojny czy tych, którzy po zmianie granic zostali na Kresach, a nawet Niemców, którzy po wojnie zostali w swoich dawnych domach, a więc stali się obywatelami Polski. Pracownicy Archiwum byli także w Anglii, gdzie nagrywali byłych żołnierzy Armii Andersa. Zrealizowano też na przykład projekt „Pamiętanie Peerelu”. Polegał on na nagrywaniu wspomnień osób, które żyły, pracowały i działały społecznie w tamtych czasach. Skupiono się jednak nie na sławnych osobistościach, z którymi już niejednokrotnie przeprowadzono wywiady do różnych mediów, a na często zwykłych ludziach z prowincjonalnych części kraju. Nagrano także m.in. kolekcję biografii robotników huty, zarówno emerytowanych, jak i młodych. Albo byłych pracowników NIK-u. Obecnie pracują nad kolekcją nagrań „Zapomniani świadkowie XX wieku”, czyli z ludźmi XX wieku, którzy nie pasują do żadnego projektu.

Maciej Melon wspomniał także o istniejącym Międzynarodowym Portalu Pamięci Mówionej, którego inicjatorem był czeski odpowiednik naszego IPN-u, a w tworzenie którego włączyły się organizacje o podobnych profilach z kilku państw m. inn. Archiwum Historii Mówionej Domu Spotkań z Historią i Ośrodka Karta.

Kolejnym tematem, który omówiono podczas spotkania w Książnicy była nowo powstała strona internetowa poświęcona stosunkom na Zaolziu w XX wieku. Dr. Grzegorz Gąsior nagrywał Polaków, Czechów i tych deklarujących się jako Ślązacy mieszkających na Zaolziu. – **Nagrania dotyczą tego, co znamy z dokumentów. Jednak pokazują emocje, to, jak ludzie postrzegają to, co znamy z faktów historycznych. Pokazują też, jaki wydarzenia znane nam z historii miały wpływ na zwykłe, codzienne życie mieszkańców regionu** – mówi Grzegorz Gąsior. Zauważa, że na przykład o I Republice z nagranych wspomnień świadków historii dowiemy się rzeczy, których nie znajdziemy w opracowaniach historycznych. – **Na przykład o relacjach społeczno-gospodarczych. Oficjalnie nie było nacisków, by posyłać dzieci do czeskich szkół. Jednak w pamięci**

świadców historii znajdziemy o tym wzmianki. Również w kwestii okupacji na Zaolziu z historii mówionych świadków tamtych zdarzeń dowiadujemy się wiele o problemach miejscowej ludności –
wyjaśnia Grzegorz Gąsior.

Tematy poruszane przez pracowników Ośrodka „Karta” na tyle zainteresowały słuchaczy, że padło kilka pytań dotyczących zarówno spraw merytorycznych, jak propozycja rozszerzenia projektu „Zapomniany kraj. Obraz stosunków polsko-czeskich na Zaolziu w XX wieku” o pamięć świadków historii z miejscowości leżących po polskiej stronie Śląska Cieszyńskiego, jak Kaczyce czy Pogwizdów, jak również w sprawie udostępniania zebranych nagrań.

Zapytani o plany na przyszłość twórcy Archiwum Historii Mówionej podkreślili, że będą otwarci na propozycje współpracy.

(indi)